

Februari 2014

Dnr 3.1-860/2013

FUT VI

- Lägesrapport över arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott, 2013
- Redovisning av utvärderingen
- Planering för 2014

Socialförvaltningen

Avd för stadsövergripande
sociala frågor

Innehåll

Bakgrund	5
Utgångspunkter	5
Redovisning	6
Stadens FUT-arbete	6
<i>Redovisning utifrån enkäten om FUT-uppdraget</i>	8
<i>Verksamhetsstöd</i>	8
<i>Arbetsgrupp</i>	8
Förebyggande arbete	9
<i>Modeller för förebyggande arbete</i>	10
Eftergranskning av ärenden	11
Utbildning	11
<i>FUT-utbildning</i>	11
<i>Utbildning för nyanställda inom ekonomiskt bistånd</i>	12
Samverkan	12
<i>FUT-arbetet i andra kommuner</i>	12
<i>Myndighetsgemensamt nätverk angående bidragsbrott</i>	12
<i>Sammy</i>	13
<i>Polis/Åklagare</i>	13
<i>BRÅ – projektet</i>	14
<i>Underrättelser enligt lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet</i>	14
Statistik	15
Omfattning och orsaker	15
<i>Orsaker till felaktiga utbetalningar</i>	16
Åtgärder och ekonomisk omfattning	16
<i>Återkrav och inbesparat belopp</i>	16
<i>Polisanmälan</i>	17
<i>Resultat av efterkontroller</i>	19
<i>Avslutade utredningar</i>	19
Sammanfattning statistik	19
Utvärdering av stadens FUT-arbete	21
Förebyggande arbete	21
<i>Redovisning av enkät för handläggarna</i>	21
<i>Goda exempel och utvecklingsförslag</i>	22
Upptäckt av en felaktig utbetalning	23
<i>Redovisning av enkät för handläggarna</i>	23
<i>Resultatet vid arbetsseminarierna</i>	24
<i>Goda exempel och utvecklingsförslag</i>	24
Utredning och uppföljning	25
<i>Redovisning av enkät för FUT-utredarna</i>	25
<i>Utredningstider</i>	27
<i>Goda exempel och utvecklingsförslag</i>	27
Avslutande reflektioner	28
Framtiden	29
FUT-arbetet	29

<i>Samarbete med polis och åklagare</i>	30
Förebyggande arbete	31
Utvecklingsplan 2014	33
Bilaga 1 – Enkät om FUT-uppdraget	34
Bilaga 2 – Statistirapport	35
Bilaga 3 – Slutrapport	35

Bakgrund

Socialnämnden har sedan 2007 haft i uppdrag att arbeta med och motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott vid handläggningen av ekonomiskt bistånd och det ingår sedan 2012 i nämndens ordinarie verksamhet. Arbetet redovisas i årliga rapporter¹. Nämndens arbete har omfattat utbildning, myndighetssamverkan och konsultativt stöd till samtliga stadsdelsnämnder. Utredningsarbetet vid upptäckt av felaktiga utbetalningar och att aktivt förebygga felaktiga utbetalningar ansvarar stadsdelsnämnderna för.

Stadens FUT-arbete har kontinuerligt förbättras och utvecklats. En jämförelse gjordes mellan åren 2009-2012 i rapporten för år 2012² vilket resulterade i en utvärdering av stadens FUT-arbete under 2013. Utvärderingen har genomförts av Sweco Strategy AB på uppdrag av socialnämnden. Socialnämnden kommer under 2014 arbeta med de utvecklingsförslag som utvärderingen resulterar i.

I denna rapport redovisas socialnämndens arbete med att samordna och fortsatt utveckla arbetet för att förebygga och åtgärda felaktiga utbetalningar. I rapporten redovisas även stadsdelsnämndernas arbete och stadsövergripande statistik för 2013. Utöver detta redovisas resultatet av FUT-utvärderingen, enkätsvaren om uppdrag i budget 2014 samt planeringen för 2014.

Utgångspunkter

Stadsdelsnämnderna och socialnämndens enhet för hemlösa rekommenderades under 2009 att tillsätta lokala utredare av felaktiga utbetalningar och bidragsbrott (FUT-utredare). Förvaltningarna rekommenderades att utredaren arbetade enbart med FUT utan andra konkurrerade uppdrag. Förvaltningarna har organiserat arbetet olika och tillsatt FUT-utredare i olika stor utsträckning. De flesta förvaltningar har haft en utredare på heltid men en del förvaltningar har under perioder helt saknat FUT-utredare och en organisation för FUT-arbetet.

¹ Dnr 3.1-008/2009 (år 2008), Dnr 3.1-0070/2010 (år 2009), Dnr 3.1-0098/2011 (år 2010 och 2011) och Dnr 3.1-701/2012 (år 2012)

² Lägesrapport FUT V Dnr 3.1-701/2012

Stadsdelsförvaltningarna och enheten för hemlösa vid socialförvaltningen benämns i denna rapport som förvaltningarna.

Redovisning

Stadens FUT-arbete

I budget för 2014 framgår följande för stadsdelsnämnderna:

”Det är av stor vikt att nämnderna aktivt följer och utvecklar rutiner för att stävja felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd. Nämnderna bör också dra erfarenheter av varandras arbete och sprida goda exempel.”

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska intensifiera arbetet med att identifiera felaktiga utbetalningar samt mäta effekten av arbetet (1.2)	2014-01-01	2014-12-31

(s. 76-77)

Förvaltningarna har besvarat en enkät om uppdraget i budget och resultatet redovisas nedan.

FUT-arbetet kan delas in i tre delar; det förebyggande arbetet, aktivt utreda när det blivit fel och följa upp befintliga beslut. FUT-utredaren på samtliga förvaltningar har ansvaret för utredning och uppföljningsarbetet medan det skiftar mellan förvaltningarna vilken roll FUT-utredaren har i det förebyggande arbetet. Det är av vikt att förvaltningarna har ett fungerande arbete inom alla tre områdena. I rapporten för 2011 samt vidare i rapporten för 2012³ beskrevs utredningsflödet för FUT-arbetet.

Flera förvaltningar har ett fungerande FUT-arbete och visar positiva resultat. De flesta förvaltningar har under året fått mellan 50 000 – 100 000 kr återbetalt medan Farsta, Skärholmen och Enskede-Årsta-Vantör har fått cirka 200 000 kr återbetalt. Storleken på återbetalningar påverkas av antalet återkravsbeslut, uppföljningsarbetet och storleken på förvaltningen. De förvaltningar där FUT-uppdraget har kombinerats med andra konkurrerande uppdrag har inte haft samma positiva utveckling och kan behöva se över sin organisation. Det kan även finnas anledning för främst de större förvaltningar som har en utredare utan konkurrerande uppdrag att se över behovet av ytterligare FUT-utredare.

I flera fall slutar en person ansöka om bistånd när FUT upptäcks och detta redovisas genom en modell om inbesparat belopp. För 2013 skiljer det sig mellan förvaltningarna från ingen besparing

³ Lägesrapport FUT IV Dnr. 3.1-0098/2011 s. 7 ff. Ytterligare beskrivning av FUT-arbetet ges även i vägledningen ”Att förebygga och utreda felaktiga utbetalningar och bidragsbrott” från 2011

upp till en miljon kronor. De förvaltningarna med störst besparing är Rinkeby-Kista, Skärholmen, Enskede-Årsta-Vantör och Farsta. Skillnaderna kan ha flera orsaker, dels antalet FUT-upptäckter men även hur nära i tid en person blir informerad om att det upptäckts.

Under 2013 gjordes en del förändringar i avsatt tid för FUT-arbete på förvaltningarna. Enheten för hemlösa pausade sitt FUT-arbete under hösten, Älvsjö som tidigare saknat utredare tillsatte en utredare på 25 % i augusti. Farsta och Skarpnäck har tidigare haft en utredare gemensamt men utökade till varsin utredare. Spånga-Tensta utökade med en utredare på 100 %. Under 2014⁴ sker ytterligare förändringar. Bromma utökar från 30 till 50 % medan Hässelby-Vällingby minskar sin tjänst från 75 till 50 %. I de fall där det inte finns en tjänst på 100 % innebär det att FUT-arbetet kommer att kombineras med andra uppdrag.

De stora skillnaderna mellan förvaltningarna medför att felaktiga utbetalningar och misstänkta bidragsbrott åtgärdas olika konsekvent och därmed kan kommunallagens likabehandlingsprincip sättas ur spel. Utifrån resultatet av utvärderingen behöver arbetet för ett mer likställt FUT-arbete fortsätta under 2014.

I rapporten för 2012 påbörjades en översyn av utredningstider och kötid och utifrån detta togs en processbeskrivning för FUT-arbetet fram under 2013. Processbeskrivningen togs fram gemensamt av stadens FUT-utredare och resulterade även i tidsangivelser mellan varje arbetsmoment⁵. Syftet var att förhindra långa utredningstider och att besluten inte skulle hinna följas upp i tid. Beslut togs att genomgång och prioritering av inkommande information bör göras veckovis. Ett ärende bör inte behöva vänta mer än 1 månad innan en förhandsbedömning görs och max 3 månader innan en utredning inleds. Utredningstider bör inte överskrida 4 månader. I övrigt bör varje förvaltning ha rutiner för månatliga uppföljningar av beslut om återkrav och polisanmälan. Uppföljningen av återkravsbesluten behöver samordnas med kravfunktionen.

⁴ Uppgift från enkäten om uppdrag i budget som besvarades av chefer, presenteras i särskilt avsnitt.

⁵ Processbeskrivningen finns på samarbetsytan för FUT-utredarna.
<http://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/3/Ekonomiskt-bistand/#Felaktiga-utbetalningar--FUT-arbete--9>

Redovisning utifrån enkäten om FUT-uppdraget

Utifrån uppdraget i budget har Socialförvaltningen genomfört en enkät⁶ för cheferna inom ekonomiskt bistånd om FUT-arbetet och det förebyggande arbetet med t.ex. intern kontroll.

Det arbete som genomförs på förvaltningarna för att intensifiera arbetet är att förbättra och förändra rutinerna för intern kontroll och det förebyggande arbetet. Flera förvaltningar har eller kommer att inleda ett arbete med intern kontroll. Det finns flera olika modeller för arbetet men gemensamt för de flesta är att det genomförs i slumpmässigt utvalda ärenden. Förvaltningarna genomför intern kontroll antingen månadsvis eller vid några tillfällen per år. Arbetet leds av ansvarig chef och på många förvaltningar kommer även FUT-utredaren medverka. Exempel på modeller för intern kontroll är Skarpnäck där FUT-utredaren kommer att genomföra en granskning av ärenden som varit aktuella under längst tid. Rinkeby-Kista kommer att granska orsakerna till inkommande FUT-ärenden och utifrån detta genomföra riktade kontroller. Spånga-Tensta genomför intern kontroll utifrån särskilda teman t.ex. dokumentation av beslut.

De flesta förvaltningar beskriver att de arbetar efter årshjulet⁷ med regelbundna kontroller under året, men det är mer oklart hur uppföljningen av resultatet och avstämning av att kontrollerna har genomförts.

Verksamhetsstöd

FUT-utredarna har fått verksamhetsstöd i form av handledning, fortbildning i FUT-arbetet samt stöd i det löpande arbete. Projektledaren har vid behov även haft enskild handledning med FUT-utredarna och gett introduktion till nya FUT-utredare.

Under året har FUT-utredarna besökt rättegångar (tingsrätt och hovrätt) om bidragsbrott i utbildningssyfte, vilka senare har diskuterats på handledningstillfällena.

Arbetsgrupp

Sedan 2009 har en arbetsgrupp diskuterat utvecklingen av FUT-arbetet i staden. Arbetsgruppen har bestått av tre personer från förvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta och Spånga-Tensta samt projektledaren från socialförvaltningen.

⁶ Frågeformuläret finns i bilaga 1.

⁷ Årshjulet finns på intranätet

<http://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/3/Ekonomiskt-bistand/#Metodstod-10>

Under 2013 har det skett förändringar i arbetsgruppen med anledning av att FUT-utredaren i Farsta har slutat sin tjänst. Istället har arbetsgruppen utökats under hösten 2013 och består av personer från förvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Spånga-Tensta, Södermalm och Skärholmen samt projektledaren.

Arbetsgruppen har under året påbörjat ett arbete med att se över vilka uppgifter som kan inhämtas från olika länder. Ett led i det arbetet har varit att besöka Iraks ambassad. Arbetet kommer att fortsätta under 2014.

Förebyggande arbete

Det förebyggande arbetet är en viktig del för att förhindra att felaktiga utbetalningar inte sker. Den största delen av arbetet genomför handläggarna av ekonomiskt bistånd genom att kontrollera inkomna ansökningar och se till att rätt utbetalning ges till rätt person. Statistiken för antalet inledda FUT-utredningar visar att 4 % av ärenden består av interna felaktigheter. Erfarenheten visar att även i de övriga inledda utredningarna upptäcks flera interna felaktigheter. I flera fall framkommer även att handläggaren vid prövningen av ansökan om ekonomiskt bistånd har information som påverkar rätten till fortsatt bistånd och ändå beviljar bistånd. Orsakerna antas vara flera men det medför att inte heller FUT-utredningen leder till någon åtgärd om återkrav eftersom förutsättningarna var kända redan innan beslut om bistånd.

Flera förvaltningar presenterar att de har ett arbete med regelbundna kontroller enligt årshjulet⁸ men i FUT-utredningarna framkommer att det fortfarande finns en del brister i handläggningen. Arbetet med att säkerställa att rätt utbetalning till rätt personen behöver fortsätta att utvecklas på förvaltningarna. De förvaltningar som saknar rutiner för intern kontroll eller uppföljning av sitt årshjul behöver utveckla detta.

I arbetet med FUT-utvärderingen har Sweco genomfört en enkät till handläggarna inom ekonomiskt bistånd vilken visar på att många handläggare upplever att deras arbetsbelastning medför att de inte hinner göra de kontroller som behövs. Resultatet av enkäten redovisas senare i rapporten.

⁸ Årshjulet finns på intranätet.

<http://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/3/Ekonomiskt-bistand/#Metodstod-10>

Modeller för förebyggande arbete

Ärendedragning

De flesta FUT-utredares arbete består till stor del av att vägleda socialsekreterarna vid svårigheter i ärenden eller när misstanke om FUT uppstår.

Återkoppling av erfarenheter i FUT-arbetet

FUT-utredaren behöver ha möjlighet till löpande återkoppling av generella upptäckter i FUT-utredningar för chefer och handläggare av ekonomiskt bistånd.

Introduktion för nyanställda

Varje förvaltning bör ha en rutin där FUT-utredare har introduktion för nyanställda om arbetet med felaktiga utbetalningar och det förebyggande arbetet på förvaltningen.

Årshjul

Flera stadsdelar har upprättade årshjul för arbetet med de kontroller som genomförs i handläggningen av ekonomiskt bistånd men som inte görs varje månad.⁹ Viktigt är även att ha en rutin för uppföljning av att årshjulet efterföljs.

Intern kontroll

Alla förvaltningar bör ha rutiner för intern kontroll med ledning av chef och FUT-utredare. Arbetsgruppen har arbetat fram ett förslag på modell för intern kontroll utifrån ett FUT-perspektiv¹⁰. Arbetet med intern kontroll bör pågå löpande under hela året. Modellen är framtagen utifrån de modeller stadsdelarna har redovisat samt andra kommuners arbete med intern kontroll. Modellen är uppdelad på sex temaområden; boendesituation, hushåll/barn, inkomster, tillgångar, ansökan och kontroller. Respektive tema är uppdelat i flera frågor. Resultatet av intern kontrollen sammanställs och presenteras på enheten. I de fall det framkommer uppgifter som ska åtgärdas behövs en plan för uppföljning tas fram.

Ärendegranskning enligt särskilt tema

Ytterligare ett sätt att uppmärksamma felaktiga utbetalningar är att genomföra speciella granskningar enligt särskilt tema. Exempel på teman är kontoutdrag eller deklarationer. Staden

⁹ Ett exempel på årshjul finns på intranätet.

<http://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/3/Ekonomiskt-bistand/#Metodstod-10>

¹⁰ Modellen finns på intranätet.

<http://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/3/Ekonomiskt-bistand/#Metodstod-10>

ingår i BRÅs projekt om förfalskade intyg. Inom ekonomiskt bistånd är förfalskade kontoutdrag vanligast. Förslag är att förvaltningarna genomför granskningar under 2014 med fokus på kontoutdrag¹¹. Arbetet bör ledas av chef och FUT-utredare.

Riskanalys

Ett arbetssätt för att uppmärksamma potentiella risker för felaktiga utbetalningar i handläggningen är att genomföra en riskanalys¹². Riskanalysen resulterar i en åtgärdsplan för arbetet fram till nästa riskanalys.

Eftergranskning i avslutade ärenden

Ytterligare en modell är eftergranskning av taxerad årsinkomst i avslutade ärenden, modellen beskrivs nedan.

Eftergranskning av ärenden¹³

FUT-projektet utvecklade under 2009 en modell för eftergranskning av avslutade ärenden och den testades första gången 2010 av förvaltningarna. Eftergranskningen innebär att redovisad inkomst jämförs med taxerad inkomst med urvalet att personen ska ha varit aktuell för ekonomiskt bistånd hela taxeringsåret och att ärendet ska ha avslutats i början av året därefter. En lista togs fram på dessa personer och skickades till Skatteverket med begäran om uppgifter om taxerad inkomst. De ärenden som återkom med uppgifter om inkomst jämfördes med vad som redovisats för inkomst i samband med ansökan. De ärenden som inte redovisat samtliga inkomster utreddes vidare för bedömning om återkrav och eventuell brottsanmälan. Eftergranskningen har medfört att flera personer som har haft en oredovisad inkomst, av vanligtvis lön, upptäckts och felaktigt utbetalt bistånd återkrävts. Resultatet av efterkontrollerna redovisas under statistikavsnittet.

Utbildning

FUT-utbildning

Under året har FUT-utredarna erbjudits två kompetensdagar.

En genomgång av lagstiftningen på området av juridiska avdelningen på stadsdelsledningskontoret. Ytterligare ett tillfälle

¹¹ Modell finns på intranätet.

<http://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/3/Ekonomiskt-bistand/#Metodstod-10>

¹² Modellen för riskanalys finns på intranätet.

<http://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/3/Ekonomiskt-bistand/#Metodstod-10>

¹³ Modellen finns på intranätet

<http://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/3/Ekonomiskt-bistand/#Metodstod-10>

med presentation av FUT-arbetet i Helsingborgs kommun och Sundsvalls kommun.

Flertalet av FUT-utredningar beror på att personer har pantsatt föremål och ej redovisat detta vid ansökan om ekonomiskt bistånd. För att få en utökad kunskap i att utreda dessa ärenden var utredarna på studiebesök på en pantbank.

Utbildning för nyanställda inom ekonomiskt bistånd

Nyanställda socialsekreterare/chefer inom ekonomiskt bistånd erbjuds av socialförvaltningen, sedan flera år tillbaka, en tvådagarsutbildning i handläggning av ekonomiskt bistånd. Projektledaren har ansvarat för ett avsnitt om stadens FUT-arbete. Utbildningen har genomförts tre gånger under året och omfattat cirka 25 personer per tillfälle.

Samverkan

Olika former av samverkan har etablerats med andra myndigheter och har fortsatt under 2013. Projektledaren har fungerat både som länk för inkommande information och som deltagare i olika typer av samverkansmöten.

FUT-arbetet i andra kommuner

Nationella samverkansmöten anordnas två gånger per år för de kommuner som har ett aktivt FUT-arbete. Under dessa träffar diskuteras gemensamma frågor som berör arbetet. Nästa tillfälle under 2014 kommer att anordnas av Stockholm.

Goda exempel från andra kommuner

Vid en jämförelse visade det sig att flera av dessa kommuner hade flera FUT-utredare i förhållande till antal aktuella hushåll på ekonomiskt bistånd än stadsdelarna inom Stockholms stad. Flera kommuner hade utöver en FUT-utredare en återkravshandläggare som skötte hela uppföljningsprocessen av återkravsbesluten.

I flera kommuner hade FUT-utredaren en aktiv roll i arbetet med interna kontroller och genomförde dessa enligt upprättade rutiner vilket lett till positiva resultat. Till exempel granskades ärenden enligt en särskild mall eller utifrån speciellt tema t.ex. deklARATIONER. Kontrollerna genomfördes i slumpmässigt utvalda pågående ärenden.

Myndighetsgemensamt nätverk angående bidragsbrott

Ett myndighetsgemensamt nätverk som främst diskuterar gemensamma frågor om bidragsbrott startades i början av 2013. I

nätverk ingår personer från Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, CSN, Arbetsförmedlingen, Skatteverket, Migrationsverket, Kronofogdemyndigheten och Stockholms stad. Under året har även representanter från åklagarnas utvecklingscentrum i Stockholm varit med.

Sammy

Socialförvaltningen har sedan 2006 deltagit i SAMMY, som är ett samarbete mellan Transportsstyrelsen, Polismyndigheten, Skatteverket, Vägverket, Ekobrottsmyndigheten, Kronofogden, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, i syfte att bland annat motverka svartjobb och bidragsbrott inom yrkestrafiken. FUT-projektet har tagit emot och stämt av de kontrollistor som levererats av SAMMY. Informationen på kontrollistorna gör det möjligt att kontrollera om chaufförer som varit i aktiv tjänst ett visst datum även har erhållit ekonomiskt bistånd under samma period.

Under året har projektledaren tagit emot cirka 950 kontrollistor. Listorna kan även omfatta personer som inte är boende inom Stockholm stads upptagningsområde. Av kontrollistorna har 17 ärenden lämnats vidare till stadens lokala FUT-utredare för vidare bedömning. Två ärenden resulterade i återkrav och polisanmälan, totalt återkrävdes 13 042 kr. Tre ärenden hade redan innan upptäckts att personen körde taxi eller ärendet hade utretts av andra skäl. Nio ärenden bedömdes att det ej fanns skäl att inleda utredning och avslutades utan åtgärd. Ytterligare tre väntar fortfarande på att utredas.

Det största resultatet är att flertalet ärenden slutar söka i och med att utredaren informerar om inkommen kontrollista. Många av dessa har varit aktuella och ansökt om ekonomiskt bistånd under flera år.

Polis/Åklagare

Samverkan med polis och åklagare sker huvudsakligen på handläggarnivå utifrån de polisanmälningar förvaltningarna gör om bidragsbrott. Ett bra och nära samarbete leder till ökad förståelse för varandras arbete vilket leder till bättre polisanmälningar och därmed fler fällande domar. Polisen är uppdelad i olika rotlar som utreder bidragsbrott och därför har samverkan sett olika ut med respektive rotel.

De FUT-utredare som representerar förvaltningarna som tillhör bedrägerirotel syd respektive nord har under våren 2013 haft ett samarbetsmöte med respektive rotel. Syftet med mötena var att få

kunskap om varandras regelverk och arbete med bidragsbrott. Samverkan med bedrägerirotel city har trots försök inte resulterat i liknande möten. Under hösten har inga samverkansmöten genomförts med anledning av att bedrägerirotlarna kommer att genomföra en sammanslagning i januari 2014 och tillhöra en gemensam enhet. Fortsatt samverkan kommer att ske under 2014.

Under 2013 har åklagarmyndigheten tagit fram en strategi för bekämpning av bedrägerier och bidragsbrott¹⁴. I denna framkommer att åklagarkammarna ska utse särskilda kontaktåklagare för arbetet med samverkan när det gäller bedrägerier och bidragsbrott. En kontakt med utsedd person för samverkan gällande bidragsbrott hos kommunerna har etablerats under 2013.

BRÅ – projektet

Under hösten 2013 har BRÅ (brottsförebyggande rådet) inlett ett projekt gällande förfalskade intyg som används inom välfärdssystemen. Syftet med projektet är att belysa intygets betydelse för brott mot i första hand välfärdssystemen i syfte att utveckla lämpliga motåtgärder. Projektet sker i samverkan med Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Försäkringskassan, Skatteverket, Migrationsverket, CSN, Arbetsförmedlingen, Inspektionen för socialförsäkringen, Pensionsmyndigheten, Universitets- och högskolerådet (UHR), Åklagarmyndigheten, Uppsala universitet, Stockholms stad, SO.

Underrättelser enligt lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet

Antalet mottagna underrättelser har sedan lagen trädde i kraft varit lågt och visar ingen tendens på att öka. Anledningen till detta är förmodligen inte att myndigheterna saknar uppgifter som skulle kunna påverka bedömningen av rätten till bistånd. Det beror snarare på att handläggarna dels saknar kunskap om lagen, om andra myndigheters verksamhet samt att de övriga myndigheterna oftast inte har kännedom om att en person är aktuell inom socialtjänsten.

Under 2013 har det inkommit totalt 8 underrättelser vilka lämnats från Skatteverket, Försäkringskassan och Migrationsverket.

¹⁴ Strategi för Bedrägeri- och Bidragsbrott
<http://www.aklagare.se/PageFiles/10255/Bedr%c3%a4geristrategi2013.pdf>

Statistik

Omfattning och orsaker

Varje år inkommer nya ärenden om misstänkt felaktig utbetalning och under 2013 registrerades 811 inkommande information gällande misstänkt FUT. Det har under året inletts 415 utredningar om misstänkt felaktig utbetalning. Totalt antal hushåll med ekonomiskt bistånd för samma period var 16 306. Andel inledda utredningar om felaktig utbetalning i relation till antal biståndshushåll är 2,5 %. Vidare har 59 ärenden kopplats till en redan pågående FUT-utredning. Totalt 692 ärenden har efter en förhandsbedömning bedömts sakna anledning att utredas vidare och har därmed inte aktualiserats utan avslutas utan åtgärd.

I januari 2014 stod 349 ärenden i kö för vidare utredning med en kötid från några månader till flera år, den längsta kötiden är från 2010.

	Arbets tid FUT-utredare	Inkommande Information	Inledda utredningar	Hushåll med ekonomiskt bistånd under året *	Andel inledda i förhållande till antal hushåll	Ärenden i kö (140101)
Bromma	1 på 30 %	35	24	748	3,2 %	11
Enskede-Årsta-Vantör	1 på 100 %	124	78	2096	3,7 %	25
Farsta	1 på 100 %	104	52	1309	4,0 %	54
Hägersten-Liljeholmen	1 på 100 %	57	44	897	4,9 %	4
Hässelby-Vällingby	1 på 75 %	57	30	1901	1,6 %	12
Kungsholmen-Norrmalm-Östermalm	1 på 50 % *****	32	10	1141	0,9 %	39
Rinkeby-Kista	1 på 100 % 1 på 100 % (6mån)	114	45	2293	2,0 %	51
Skarpnäck	1 på 100 %	78	44	914	4,8 %	27
Skärholmen	1 på 100 %	57	29	1252	2,3 %	14
SoF-Enheten	1 på 25 % ****	20	9	595	1,5 %	6
Spånga-Tensta	2 på 100 % ***	70	37	1706	2,2 %	29
Södermalm	1 på 100 % **	52	12	1159	1,0 %	44
Älvsjö	1 på 25 % (6mån)	11	1	295	0,3 %	33
Totalt:		811	415	16 306	2,5 %	349

*****Paus pga tjänstledighet 2,5 mån

****Pausade arbetet hösten 2013

***Inte helår pga sjukskrivning och nyrekrytering.

**FUT-utredaren har vikarierat för biträdande enhetschef i perioder under året.

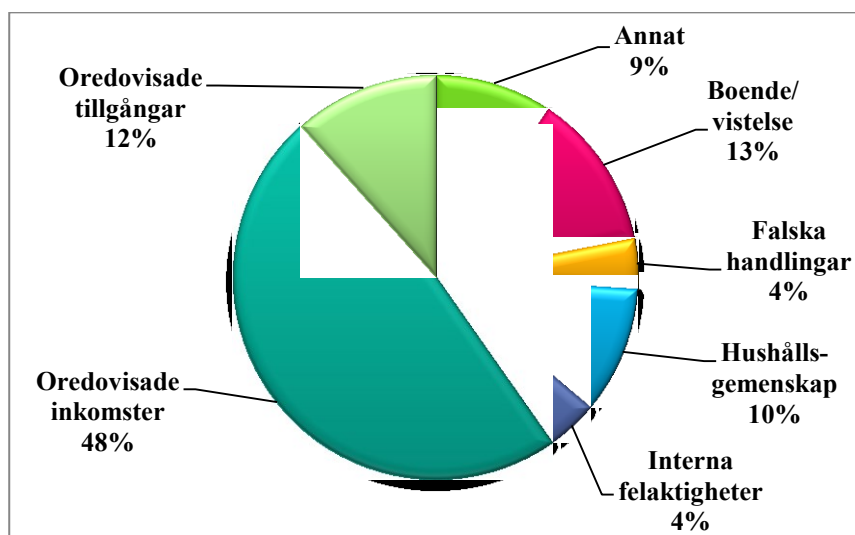
* Antalet hushåll som någon gång under året fått ekonomiskt bistånd.

När man ser på andelen FUT i förhållande till antal hushåll påverkas det totala resultatet av de förvaltningar som inte aktivt arbetat med FUT. Att en förvaltning har ett lågt inflöde eller få inledda utredningar behöver inte bero på att det inte sker felaktiga

utbetalningar utan kan även vara en effekt av hur aktivt arbetet med felaktiga utbetalningar bedrivs. Det framgår även av antalet ärenden som står i kö hos respektive förvaltning. Resultatet påverkas även av storleken på förvaltningarna, deras organisation och hur samarbetet fungerar mellan socialsekreterare och FUT-utredare.

Orsaker till felaktiga utbetalningar

Den största orsaken till felaktiga utbetalningar är att en sökande undanhåller information om inkomster som påverkar rätten till bistånd. Nedan presenteras de registrerade orsakerna till felaktiga utbetalningar. Dessa uppgifter är tagna från inledda utredningar under 2013. I flera ärenden uppmärksammas även under utredningen flera felaktigheter än den som föranledde att utredningen inleddes.

Åtgärder och ekonomisk omfattning

Återkrav och inbesparat belopp

	Återkravsb eslut	Återkravs- belopp	Inbesparat belopp	Återbetalat
Bromma	12	140 012 kr	232 560 kr	60 960 kr
Enskede-Årsta-Vantör	69	1 523 924 kr	525 743 kr	199 331 kr
Farsta	42	1 568 001 kr	1 002 845 kr	180 000 kr
Hägersten-Liljeholmen	29	611 916 kr	93 338 kr	104 511 kr
Hässelby-Vällingby	33	499 994 kr	152 519 kr	63 603 kr
Kungsholmen- Norrmalm-Östermalm	11	215 991 kr	0 kr	72 197 kr
Rinkeby-Kista	15	400 776 kr	409 364 kr	46 715 kr
Skarpnäck	33	439 429 kr	272 294 kr	101 000 kr

Skärholmen	29	878 382 kr	477 603 kr	215 338 kr
SoF-Enheten	5	25 742 kr	*	*
Spånga-Tensta	31	708 357 kr	217 584 kr	128 730 kr
Södermalm	10	223 901 kr	0 kr	105 336 kr
Älvsjö	0	0 kr	0 kr	0 kr
Totalt:	319	7 236 425 kr	3 383 850 kr	1 277 721 kr

*Har ej redovisat uppgifterna.

Under 2013 har totalt 319 beslut om återkrav fattats på totalt 7 236 425 kr. Under 2013 har återbetalningar av FUT-återkraven gjorts med 1 277 721 kr.

För att se effekterna av fattade återkravsbeslut krävs en fungerande kravhandläggning som bevakar inbetalningar och obetalda krav. Under året har det i 16 ärenden gjorts en ersättningstalan till Förvaltningsrätten. Ersättningstalan görs när en person inte återbetalar sin skuld till förvaltningen i enlighet med beslutet. När ett ärende utreds för att föra talan till Förvaltningsrätten ska nämnden utreda personens nuvarande betalningsförmåga. I flera av dessa utredningar medverkar personen inte vilket medför att nämnden får bedöma på befintligt underlag. Under året har förvaltningarna fått tio bifall på ansökan om ersättningstalan från Förvaltningsrätten motsvarande ett belopp på 281 856 kr. Åtta yrkanden har avslagits varav tre har överklagats till Kammarrätten. De domar som har överklagats har berott på att förvaltningen inte utrett personens betalningsförmåga tillräckligt, men orsaken har varit att personen inte medverkat i utredningen. I ett ärende har Kammarrätten bifallet överklagan i de övriga två har prövningstillstånd meddelats.

Flera hushåll slutar ansöka om ekonomiskt bistånd när en felaktig utbetalning upptäcks eller när en FUT-utredning inleds. Det kan även innebära att biståndet sänks om en oredovisad inkomst upptäckts. Detta innebär en besparing för förvaltningen och för att få en uppfattning om omfattningen görs en beräkning av inbesparat belopp utifrån en gemensam modell för staden. Inbesparat belopp för 2013 uppgick till 3 383 850 kr.

Polisanmälan

Förvaltningarna är skyldiga att anmäla misstanke om brott enligt Bidragsbrottslagen, det är inte möjligt att avstå från anmälan t.ex. på grund av att andra sanktioner drabbar personen eller på grund av social hänsyn. Vid bedömningen av om en anmälan ska göras bör myndigheten göra en preliminär bedömning av om det föreligger uppsåt eller grov oaktsamhet. En anmälan bör ske när

det finns en välgrundad anledning att anta att brott har begåtts. Någon värdering av om den bevisning som finns är tillräcklig för lagföring ska däremot inte göras av den anmälade myndigheten, kommunen eller arbetslöshetskassan.¹⁵

Antal polisanmälningar 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Bromma	3	8	5	3	5
Enskede-Årsta-Vantör	16	13	0	8	8
Farsta	5	13	3	6	4
Hägersten-Liljeholmen	4	5	0	3	6
Hässelby-Vällingby	11	17	14	42	24
Kungsholmen-Norrmalm-Östermalm	6	1	3	3	3
Rinkeby-Kista	14	0	0	0	1
Skarpnäck	7	9	6	3	2
Skärholmen	10	14	6	1	1
SoF-Enheten	1	3	5	4	0
Spånga-Tensta	4	7	7	7	5
Södermalm	2	3	4	0	2
Älvsjö	2	4	0	0	0
Totalt:	85	97	53	80	61

Under 2013 har totalt 61 polisanmälningar om misstänkt bidragsbrott gjorts. Under 2013 har förvaltningarna fått besked i 43 ärenden att förundersökningen lagts ner, ingen av dessa beslut överprövades.

Under året har förvaltningarna fått totalt tio fällande bidragsbrottsdomar varav en var grovt bidragsbrott och tre avsåg även urkundsförfalskning. Tilldömt skadestånd var 401 639 kr. Två åtal ogillades.

Statistiken visar att det finns skillnader mellan förvaltningarna men även inom förvaltningen från år till år. Skillnaden mellan förvaltningarna kan bero på att det finns skillnader i hur förvaltningarna bedömer vilka ärenden som ska polisanmälas, storleken på förvaltningen samt hur mycket tid som avsatts för arbetet med polisanmälningar.

¹⁵ Rättspm 2013:4 Bidragsbrottslagen från Utvecklingscentrum Stockholm

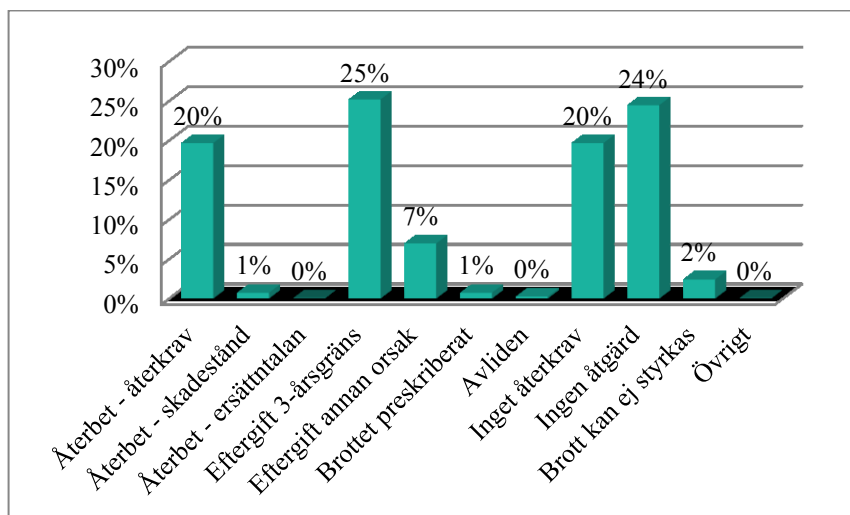
Resultat av efterkontroller

Under 2012 gjordes efterkontroll av inkomstår 2011 och totalt granskades 706 personer. De ärenden som lämnades vidare för FUT-utredning har följts upp under 2013. Dessa ärenden (57) resulterade i 29 återkravsbeslut om 700 354 kr och/eller 13 polisanmälningar. Nio ärenden väntar fortfarande på att utredas och 12 avslutades utan åtgärd.

Under 2013 gjordes efterkontroll av inkomstår 2012 vilket resulterade i att listor på totalt 1090 personer i avslutade ärenden skickades till Skatteverket för efterkontroll av taxerad årsinkomst. Totalt återkom uppgift om inkomst på 676 personer varav 76 (11,2 %) ärenden lämnades vidare för utredning av misstänkt felaktig utbetalning. Dessa kommer att följas upp under 2014.

Avslutade utredningar

Under året avslutades 417 ärenden. En av de fyra vanligaste avslutningsorsakerna var att skulden var återbetald. Den största avslutsorsaken var "eftergift-treårsgränsen passerats" vilket innebär att tre år har passerat från utbetalt bistånd och möjligheten att driva ärendet i domstol saknas. Detta kan bero på att ett beslut om återkrav har fattats men skulden inte har reglerats inom tre år från utbetalt bistånd. De flesta ärenden avslutades helt utan åtgärd eftersom utredningen visade att det inte fanns grund för beslut om återkrav eller polisanmälan.

Sammanfattning statistik

Statistiken visar att flera förvaltningar har stora positiva ekonomiska effekter genom att felaktigt bistånd återbetalas och att FUT-upptäckten medför att fortsatt felaktigt utbetalt bistånd stoppas. Summan av återbetalningarna är i samma nivå som

föregående år men med en viss ökning av andelen ärenden som avslutas på grund av att återkravet återbetalat, från 17,3 % till 20 %. Trots de positiva effekterna visar antalet ärenden i kö och antalet ärenden som blivit avslutade pga. av att de inte hunnit utredas eller följas upp i tid att många FUT-utredare inte hinner med och att det finns ett behov av att utöka tjänsterna.

Den längsta kötid var från 2010 och en lång kötid medför konsekvenser för den enskilde men även för förvaltningen. Ett beslut om återkrav behöver fattas inom tre år från utbetalt bistånd och preskriptionstiden för bidragsbrott av normalgraden är fem år. (vårdslöst bidragsbrott 2 år och grovt bidragsbrott 10 år). Polisen rapporterar att flertalet av polisanmälningarna där brottet bedöms som grov oaktsamhet läggs förundersökningen ner eftersom två år redan har hunnit passera. Om ett ärende står i kö för länge medför det att förvaltningen förlorar möjligheten att besluta om återkrav eller polisanmälan och därmed inte kan korrigera den felaktiga utbetalningen.

Antalet nya misstankar om felaktiga utbetalningar och antalet inledda utredningar har totalt sett haft ungefär samma nivå genom åren men besluten om återkrav har ökat från 272 till 319. Antalet ersättningstalan har däremot minskat från 26 till 16 ansökningar vilket kan vara en konsekvens av att den största andelen avslutade ärenden beror på att treårsgränsen har passerat. Ytterligare en anledning kan vara att inte tillräckligt med tid har avsatts för arbetet eller att personen saknar betalningsförmåga.

Antalet polisanmälningar har minskat från 80 till 61 beslut. Det finns skillnader i arbetet med polisanmälningar, några förvaltningar har få eller inga anmälningar medan andra har betydligt fler. Flera ärenden återkommer från polisen med beslut om att förundersökningen läggs ner men under 2013 överprövades inget av polisens beslut, orsakerna till detta behöver diskuteras vidare. Under 2013 inleddes ett arbete för att få en bättre samsyn i bedömningen kring när en polisanmälan bör göras. Samtliga ärenden där en polisanmälan övervägs ska diskuteras på handledningen med fokus på bedömningen av uppsåt. Trots satsningen finns det fortsatta skillnader, både i ett lågt respektive högt antal anmälningar. Arbetet behöver fortsätta under 2014.

Utvärdering av stadens FUT-arbete

Sweco Strategy AB har på uppdrag av socialnämnden genomfört en utvärdering av stadens FUT-arbete under några månader 2013-2014. Deras arbete redovisas i två separata rapporter¹⁶. Målet för utvärderingen har varit att beskriva nuläget, beskriva goda exempel och sprida lärande. Arbetet har genomförts genom en analys av befintlig statistik, intervjuer enskilt med enhetschefer, arbetsmöten på förvaltningarna med chefer och FUT-utredare, gemensamma arbetsseminarier för hela staden samt två enkäter för FUT-utredarna och handläggarna av ekonomiskt bistånd.

Förebyggande arbete

Redovisning av enkät för handläggarna

En enkät skickades ut till samtliga socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd om deras syn på FUT-arbetet och FUT-utredarens roll. Vid insamlingen av data visade det sig att även bidragshandläggare på förvaltningarna har svarat. Enkäten besvarades av 180 handläggare vilket motsvarande 57 %. Resultaten har Sweco gått igenom med berörda förvaltningar. Nedan presenteras ett urval av frågorna.

Känner du till socialförvaltningens vägledning för FUT-arbete?

	Procent
Ja, mycket väl	32 %
Ja, ganska väl	60 %
Nej	8 %

Vägledningen för FUT-arbete innehåller även information om kontrollmetoder vid bedömningen av rätten till bistånd och det är av vikt att alla på respektive förvaltningen känner till och aktivt arbetar utifrån den.

Exempel på kommentarer till frågan:

- Har inte tid
- Behöver inte direkt ifrågasätta utbetalningarna/har inte så ofta fel i ärendena
- Rutiner saknas

Vad/Vilka av nedanstående orsakar oftast FUT enligt dig?

	Procent
Klienten undanhåller information/uppgifter	79 %

¹⁶ Statistikrapport: "Felaktiga utbetalningar, FUT, inom Ekonomiskt bistånd i Stockholms stad", 2014-02-24.
Slutrapport: "Utvärdering av FUT-arbetet i Stockholms stad"

Klienten glömmer att uppge förändrade förhållanden	55 %
Klienten visar medvetet falska underlag (t ex klippta/fejkade kontoutdrag)	22 %
Handläggaren glömmer att fråga om förhållanden	13 %
Handläggaren hinner inte göra noggranna kontroller av underlag/förhållanden	46 %
Annat, vad	8 %

(fler svarsalternativ var möjligt)

Hur viktigt är det att göra löpande kontroller för att undvika felaktiga utbetalningar? (enligt dig själv)

	Procent
Mycket oviktig	10 %
Ganska oviktig	1 %
Varken eller	3 %
Ganska viktig	18 %
Mycket viktig	69 %
Vet ej	0 %

De flesta anser att det är ganska eller mycket viktigt med kontroller i den löpande handläggningen. 14 % anser att det är oviktigt i olika grad vilket kan förklara varför flera av de ärenden som lämnas till FUT visar sig bero på brister i handläggningen. Ytterligare förklaring kan vara den tidsbrist (46 %) som många anger som orsak till varför FUT uppstår i frågan ovan. Förvaltningarna behöver fortsätta att diskutera frågan.

Goda exempel och utvecklingsförslag

- Ordning och reda i akten

Att förvaltningen har en gemensam struktur för hur alla akter ser ut.

- Träffa personerna

Att handläggarna vid utredningen av ekonomiskt bistånd regelbundet träffar klienten.

- Gemensamma ärendedragningar

Att socialsekreterare har gemensamma ärendedragningar som leds av chef och där FUT-utredaren även kan vara delaktig vid behov.

- Kollegial ärendegranskning

Att förvaltningarna har rutiner för kollegial ärendegranskning som ett led i den interna uppföljningen.

- Återkoppling av FUT-upptäckter

Att FUT-utredaren regelbundet återkopplar vad som orsakar FUT, vilka typer av ärenden som polisanmäls etc.

- Efterkontroller

Att två personer avsätter ett antal dagar i rad för efterkontrollsarbetet för att det är mest effektivt att göra sammanhängande.

- Mer resurser på handläggningstid

För att förebygga felaktiga utbetalningar krävs mer resurser för handläggningen av ekonomiskt bistånd och FUT-arbetet.

Upptäckt av en felaktig utbetalning

Redovisning av enkät för handläggarna

Du får ny information som påverkar försörjningsstödet storlek i ett pågående ärende (exempelvis information om inkomst av ett deltidsarbete, som klienten har och har haft i ett antal månader). Hur påverkas ärendet?

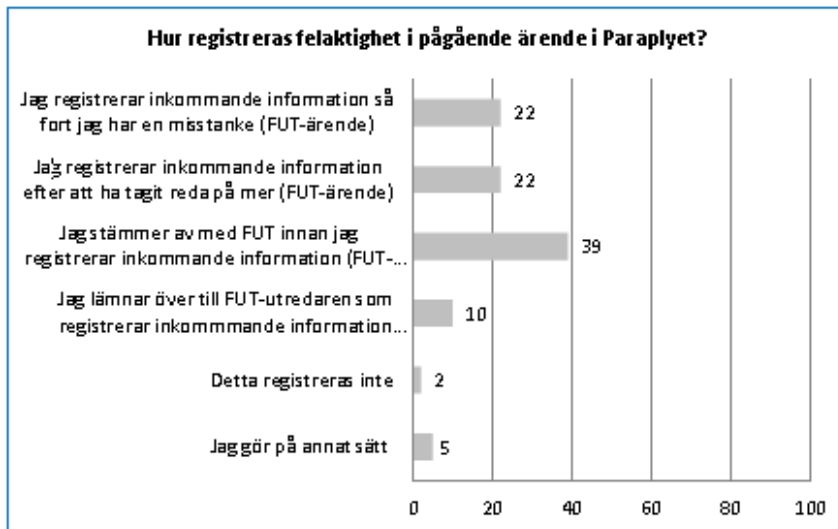
	Procent
Biståndsbeslutet korrigeras så att rätt summa beviljas vid nästa utbetalning, ärendet lämnas till FUT	78 %
Biståndsbeslutet korrigeras så att rätt summa beviljas vid nästa utbetalning, ärendet lämnas inte till FUT	22 %
Beviljat bistånd (summa) påverkas inte innan FUT-utredningen är klar	26 %

(det var möjligt att välja flera alternativ)

26 % bedömer att beviljat bistånd inte påverkas innan FUT-utredningen är klar, detta medför i flera fall att handläggaren betalar ut bistånd på felaktiga grunder. Även vid upptäckt av FUT måste handläggaren utreda och avgöra om rätten till bistånd kvarstår eller om andra åtgärder behöver vidtas.

Arbetet med att förebygga felaktiga utbetalningar behöver vara väl förankrat i hela förvaltningen. Det är viktigt att respektive förvaltning arbetar med resultaten från enkäten för att förhindra att bistånd betalas ut utan att ansökan är kontrollerad samt att inte bistånd fortsatt betalas ut på felaktiga grunder.

Hur registreras ärendet i paraplyet?

Resultatet av enkäten visar att handläggarna agerar olika när ett ärende registreras för inkommande information, detta framkommer även i intervju med cheferna. Detta medför att statistiken visar olika beroende på hur förvaltningens rutiner ser ut.

Resultatet vid arbetsseminarierna

Ett problem som identifierats var att det finns många ärenden i kö och som riskerar att bli liggande för länge. Detta medför att klienterna inte får besked inom rimlig tid och att utredningen försvåras eller inte alls kan genomföras.

Goda exempel och utvecklingsförslag

- Bedöma rätten till bistånd vid upptäckt av FUT

Att verksamhetsansvariga på förvaltningarna tar fram rutiner som vägledning för socialsekreterarna vid den fortsatta bedömningen av rätten till bistånd vid upptäckt av FUT.

- Gemensam rutin för att registrera inkommande information

Socialförvaltningen har tagit fram en rutinbeskrivning¹⁷ för när och hur en inkommande information om FUT ska registreras.

- Kriterier för prioritering av inkommande information

Att Socialförvaltningen tillsammans med FUT-utredarna diskuterar kriterier för att prioritera ärenden vid en förhandsbedömning. Genomgången av ärenden bör göras

¹⁷ Rutinen finns på samarbetsytan för FUT-utredarna.

<http://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/3/Ekonomiskt-bistand/#Felaktiga-utbetalningar--FUT-arbete--9>

veckovis. Utgångspunkten blir att diskutera vidare utifrån den processbeskrivning¹⁸ som tagits fram 2013 för FUT-arbetet.

- Kvalitetsgarantier

Att Socialförvaltningen tar fram riktlinjer om att utredningar måste startas inom tre månader.

- Dela FUT-tjänster mellan förvaltningarna

Att förvaltningar med tillfällig överkapacitet kan sälja utredartjänster till andra förvaltningar.

- Utökade FUT-resurser

Utökade resurser för FUT-arbetet medför minskade kötider och utredningstider och att ärenden inte avskrivs utan åtgärd.

Utredning och uppföljning

Redovisning av enkät för FUT-utredarna

Sweco har genomfört en enkätundersökning för FUT-utredarna av uppföljningsprocessen av återkravsbesluten. Enkäten avsåg beslut tagna 2011 och 2012 enligt särskilt urval. Hela resultatet redovisas i Swecos rapport¹⁹.

I enkäten fick utredarna även svara på antalet ärenden de hade under utredning respektive uppföljning vid enkättillfället i september 2013. Resultatet varierar mellan förvaltningarna vilket till stor del kan beror i arbetstiden som är avsatt för FUT-arbete och storleken på förvaltningen. Resultatet visar även på förhållandet mellan pågående utredningar (116) och uppföljningsarbetet (599).

	Arbetstid FUT-utredare	Utredning	Uppföljning	Totalt
Bromma	1 på 30 %	10	16	26
Enskede-Årsta-Vantör	1 på 100 %	9	108	117
Farsta	1 på 100 %	9	72	81
Hägersten-Liljeholmen	1 på 100 %	13	31	44
Hässelby-Vällingby	1 på 75 %	17	50	67
Kungsholmen-Norrmalm-Östermalm	1 på 50 % *****	3	20	23
Rinkeby-Kista	1 på 100 % 1 på 100 % (6 mån)	8	27	35
Skarpnäck	1 på 100 %	13	76	89
Skärholmen	1 på 100 %	11	84	95

¹⁸ Processbeskrivningen finns på samarbetsytan för FUT-utredarna.
<http://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/3/Ekonomiskt-bistand/#Felaktiga-utbetalningar--FUT-arbete--9>

¹⁹ Statistikrapport, Sweco Strategy AB 2014-02-24

SoF-Enheten	1 på 25 % ****	9	6	15
Spånga-Tensta	2 på 100 % ***	9	85	94
Södermalm	1 på 100 % **	5	24	29
Älvsjö	1 på 25 % (6mån)	*	*	*
Totalt:		116	599	715

*****Paus pga tjänstledighet 2,5 mån

****Pausade arbetet hösten 2013

***Inte helår pga sjukskrivning och nyrekrytering.

** FUT-utredaren har vikarierat för biträdande enhetschef i perioder under året.

*Har inte deltagit.

Utredningen är den tid från att en utredning inleds till dess att beslut om återkrav och/eller polisanmälan fattas. Uppföljningen påbörjas i och med att beslut om återkrav fattas till att kravbeloppet är helt återbetalat, eller att t.ex. skulden avskrivs eller hela ärendet avslutas p.g.a. att tre-årsgränsen passerat. Resultaten mellan förvaltningarna varierar. När det gäller återbetalning av återkravet är det främst återkrav med låga belopp som återbetalas. De ärenden som är under uppföljning omfattar även uppföljning av beslutet om polisanmälan.

2011²⁰ omfattade i enkäten 124 beslutade återkrav med ett belopp på totalt ca 3,3 mnkr. I september 2013 hade kravet återbetalas helt eller delvis i 61 % av ärendena. Det återbetalda beloppet uppgick till drygt 0,5 mnkr. Totalt 26 % av återkraven har återbetalats helt. Flera återkrav hade inte återbetalats alls men enbart tre förvaltningar hade genomfört en ersättningstalan (Enskede-Årsta-Vantör, Spånga-Tensta, Skarpnäck). Den största anledningen till att en ersättningstalan ej gjorts var för att utredningen visat att personen inte hade betalningsförmåga (35 %). I 7 % av ärenden hade treårsgränsen passerat och det var därför inte möjligt att göra en ersättningstalan.

2012²¹ omfattade i enkäten 134 beslutade återkrav med ett belopp på ca 3,7 mnkr. I september 2013 hade kravet återbetalas helt eller delvis i 50 % av ärendena. Det återbetalda beloppet uppgick till drygt 0,4 mnkr.

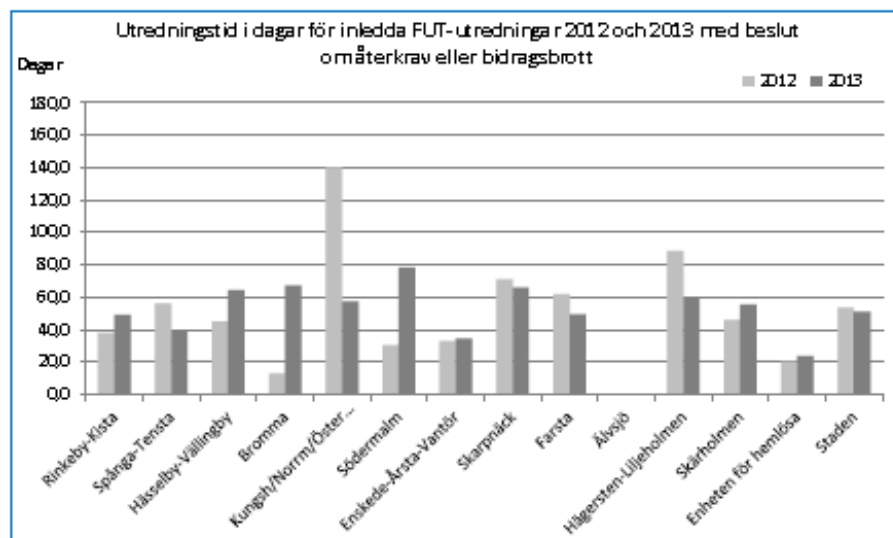
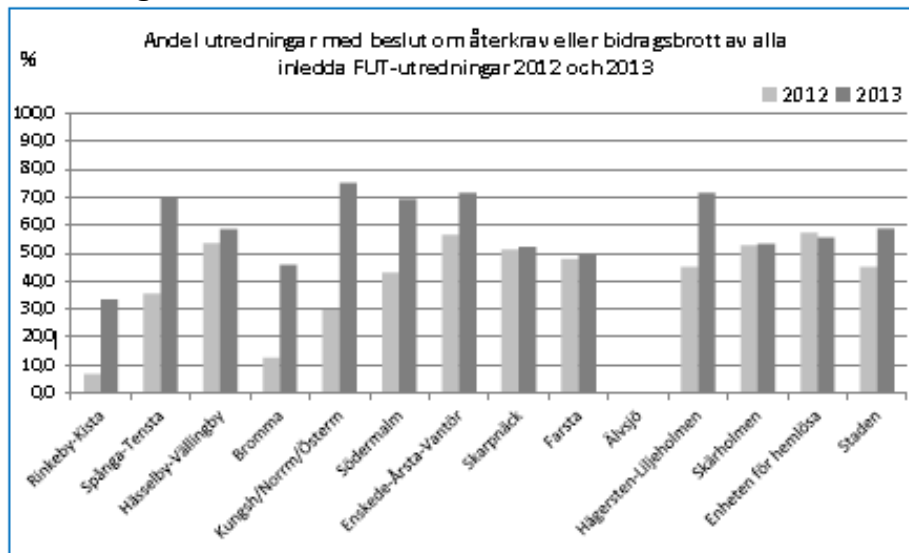
Totalt 24 % av återkraven har återbetalats helt. Flera återkrav hade inte återbetalats alls och sex förvaltningar hade genomfört en ersättningstalan (Farsta, Hässelby-Vällingby, Skarpnäck, Spånga-Tensta, Södermalm, Östermalm-Kungsholmen-Norrmalm). Den största anledningen till att en ersättningstalan ej gjorts var för att utredningen visat att personen inte hade betalningsförmåga (40

²⁰ Resultatet avser enbart de återkrav som omfattades av enkäten.

²¹ Resultatet avser enbart de återkrav som omfattades av enkäten.

%). I 3 % av ärenden hade treårsgränsen passerat och det var därför inte möjligt att göra en ersättningstalan.

Utredningstider

Andelen utredningar med beslut har för de flesta förvaltningar ökat 2013 jämfört med 2012. Utredningstiden i dagar däremot minskat för fem förvaltningar medan i sju har utredningstiden ökat.

Goda exempel och utvecklingsförslag

- Excelfilen

Att alla FUT-utredare använder excelfilen²² och att chef och utredare gemensamt går igenom den och gör prioriteringar.

²² Excelfilen finns på samarbetsytan för FUT-utredarna.
<http://intranat.stockholm.se/Sidor/2013/3/Ekonomiskt-bistand/#Felaktiga-utbetalningar--FUT-arbete--9>

- Att förvaltningar inför rutin för uppföljning av återkraven

Ett gemensamt arbete mellan FUT-utredaren och kravfunktionen för att månadsvis kunna följa upp ärendena. Ett tips var att ha samma förfallodatum på alla faktureringar hos Serviceförvaltningen.

- Fler gemensamma aktiviteter

Att FUT-utredarna ges möjlighet att sitta tillsammans och utreda.

- Revidera modellen för inbesparat belopp

I arbetsseminarierna framkom att det finns behov av att se över modellen.

- Samsyn vid bedömning av betalningsförmåga

Att Socialförvaltningen tillsammans med FUT-utredarna arbetar för en samsyn kring bedömningen av om en person har betalningsförmåga.

- Polisanmälningar

Att fortsätta diskutera och arbeta med att få en samsyn i dessa ärenden.

- Mäta utredningstider varje år

Att Socialförvaltningen mäter utredningstider varje år.

- Följa upp de mallar och arbetsverktyg som finns i arbetet

Att Socialförvaltningen ser över användandet av det arbetsmaterial som finns.

Avslutande reflektioner

Stadens FUT-arbete utvecklas kontinuerligt och de flesta förvaltningar har en väl fungerande organisation för arbetet. Det finns flera saker som påverkar arbetet och medför skillnader mellan förvaltningarna, bland annat avsatt tid för FUT-arbetet, storleken på förvaltningen och den erfarenhet som FUT-utredaren har av att utreda. En FUT-utredare bör ha en socionomexamen och flerårig erfarenhet av att arbeta med ekonomiskt bistånd. Det krävs även att utredaren kan arbeta självständigt, är strukturerad och har en god vana att sammanställa underlag till en skriftlig utredning.

I september fanns totalt 116 pågående utredningar och 599 ärenden på uppföljning. Skillnaden mellan dessa är att en utredning pågår i genomsnitt fyra månader medan ett ärende kan vara under uppföljning i flera år. Detta medför att antalet pågående ärenden i princip är konstant medan antalet utredningar under uppföljning ökar. Antalet ökade ärenden under uppföljning medför behov av att ha fungerande rutiner för uppföljningsarbete, både för beslut om polisanmälan och för beslut om återkrav.

Antalet ökade återbetalningar är ett resultat av ett fungerande uppföljningsarbete.

De förvaltningarna som har ett aktivt FUT-arbete och en utredare utan konkurrerande uppdrag visar störst ekonomiskt resultat. Antalet återbetalningar totalt är i nivå med föregående år men en jämförelse mellan stadsdelar visar på att det finns ett samband mellan prioriterad tid för FUT-arbete och antalet återbetalningar.

I och med att FUT-arbetet utvecklats genom åren omfattar FUT-uppdraget fler och mer varierande arbetsuppgifter. Det som har utökats mest är att FUT-utredaren har fått en större roll i det förebyggande arbetet, främst i form av vägledningen i enskilda ärenden för handläggarna av ekonomiskt bistånd.

Framtiden

FUT-arbetet

Ett fortsatt utvecklingsområde är arbetet för en större likabehandling i staden när det gäller att utreda felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Förvaltningarna behöver säkerställa att de har en organisation för både det förebyggande arbetet och FUT-arbetet. Det behöver även fortsätta arbetet med att förhindra interna felaktigheter och säkerställa arbetet med att ekonomiskt bistånd betalas till rätt person.

I samverkan med andra kommuner har det framkommit att flera kommuner, i förhållande till antalet hushållet, har fler FUT-utredare än förvaltningarna i Stockholms stad. De flesta har två FUT-utredare och vissa fall har FUT-utredartjänsten kompletterats med en tjänst för uppföljningen av återkravsbesluten. Utöver att ärendena i större utsträckning hinner utredas i tid finns andra fördelar med att vara två utredare vid t.ex. hembesök, utredningsbesök eller det gemensamma förebyggande arbetet. De förvaltningar som inte har prioriterat FUT-arbetet i tillräckligt stor utsträckning behöver se över sin organisation. Ett alternativ till att ha två FUT-utredare är en regionalisering av FUT-arbetet, att två förvaltningar samarbetar och FUT-utredarna t.ex. är på respektive förvaltning varannan vecka.

FUT-arbetet i staden beskrivs i vägledningen ”Att förebygga och utreda felaktiga utbetalningar och bidragsbrott” och har kompletterats med ytterligare arbetsmaterial för FUT-utredarna. Vägledningen behöver revideras utifrån att nytt arbetsmaterial och

arbetsmetoder behöver lyftas in och med de föreslag om kriterier för prioritering av inkommande information och kvalitetsgarantier som lyftes i utvärderingen.

I FUT-utvärderingen har det framkommit att flera förvaltningar upplever att arbetet med uppföljningen av återkraven inte fungerar som planerat. Främst lyfts bristen på återkoppling vid inbetalning eller utebliven återbetalning från kravfunktionen som ett utvecklingsområde. Arbetet med faktureringen av återkraven sköts av Serviceförvaltningen och inbetalningarna registreras i Agresso och ska sedan föras över till paraplysystemet av kravfunktionen i personens ärende. För att förvaltningen ska kunna följa upp besluten krävs att detta arbete följer upprättade rutiner.²³ Utvärderingen visar på att det även finns ett behov av att diskutera bedömningar av om en person har betalningsförmåga och det fortsatta arbetet med ersättningstalan. Utvecklingsarbetet inleds med att en representant från Förvaltningsrätten i Stockholm kommer och föreläser för FUT-utredarna.

Arbetet med att skapa en bättre samsyn vilka ärenden som ska polisanmälas behöver fortsätta även under 2014. Förvaltningarna behöver även, i större utsträckning, prioritera arbetet med polisanmälningar för att inte riskera att en polisanmälan görs efter lång tid. Polisanmälan ska göras i anslutning till att utredning och beslut om återkrav. Inkomna beslut om att förundersökningen lagts ner behöver följas upp för att se om det finns skäl att i större utsträckning begära överprövning av polisens beslut.

För att utveckla stadens FUT-arbete kommer temadagar anordnas för FUT-utredarna, i ledning av Socialförvaltningen, där utredarna sitter tillsammans och utreder ärenden enligt ett specifikt tema t.ex. pantbank, deklarationer eller polisanmälan. Utredarna kommer att delas in i två grupper, utredarna från norra respektive södra sidan av staden kommer att sitta tillsammans. Utredarna från innerstaden kommer att delas mellan dessa två grupper.

Samarbete med polis och åklagare

Arbetet i myndighetsnätverket angående bidragsbrott kommer att fortsätta även under 2014. Under 2014 inrättas ett Nationellt bedrägericenter i Stockholm och bedrägeriutredningsverksamheten kommer att samlokaliseras till en gemensam rotel. Dessa förändringar kommer antagligen underlätta samarbetet med polisen. Representanter från roteln

²³ Lathund för registreringar av återbetalningar finns i paraplysystemet och Vägledning i återkravsprocessen finns på intranätet.

kommer att bjudas in till nästa möte i myndighetsnätverket för en planering kring fortsatt samverkan.

Projektledaren har under januari haft ett gemensamt möte med kontaktåklagaren för bidragsbrott hos kommunerna och diskuterat gemensamma svårigheter och förslag till förbättringar i arbetet. En utbildning i grunderna om ekonomiskt bistånd för berörda åklagare planeras eventuellt under 2014.

Förebyggande arbete

För att förhindra felaktiga utbetalningar och upptäcka risker i handläggningen bör samtliga förvaltningar ha rutiner för regelbunden intern kontroll. Flera förvaltningar arbetar enligt upprättade årshjul och behöver även ha en uppföljning av att kontroller genomförs som planerat. Arbetet med intern kontroll bör ledas av chef men FUT-utredaren föreslås ha en central roll.

Socialförvaltningen planerar att under 2014 ta fram en utbildning i kontrollmetoder och intern kontroll. Utbildningen kommer att erbjudas samtliga chefer inom ekonomiskt bistånd som sedan ansvarar för att ordna egna utbildningar på respektive förvaltning. Ett led i arbetet är att ta fram tillämpningsanvisningar för de kontroller som ska göras varje månad och de som ska ske regelbundet vid några tillfällen per år.

Under 2013 antogs nya regler om jobbstimulans som påverkar bedömningen vid rätten om ekonomiskt bistånd. Personer med inkomster av bl.a. lön har rätt att behålla en del av sin inkomst utan att det påverkar beräkningen av ekonomiskt bistånd. I och med detta kommer modellen för efterkontroll att revideras under 2014.

Utvecklingsplan 2014

Upptäckt av FUT

- Tillsammans med förvaltningarnas verksamhetsansvariga diskutera frågan kring rutinbeskrivning för socialsekreterarna i pågående ärenden.
- Följa implementeringen rutinbeskrivningen för att registrera inkommande information om FUT.

FUT-arbetet

- Arbeta för en större likabehandling staden när det gäller FUT-arbetet.
- Revidera vägledningen för FUT-arbetet.
- Utbildning i samtalsteknik för FUT-utredarna
- Utveckla arbetet med ersättningstalan och bedömning av betalningsförmåga. Förvaltningsrätten kommer och beskriver arbetet med ersättningstalan.
- Samarbetsmöte med Försäkringskassans kontrollutredare
- Eventuell utbildning för åklagarna om ekonomiskt bistånd
- Samsyn kring arbetet med polisanmälningar
- Samarbetet med den nya bedrägeriroteln
- Utredda FUT-ärenden gemensamt utifrån specifika teman.
- Arbeta vidare med modellen för inbesparat belopp.
- Följa upp användandet av arbetsverktygen för FUT-arbetet.

Förebyggande arbetet

- Följa upp arbetet med intern kontroll.
- Samsyn kring kontroller i handläggningen av ekonomiskt bistånd bland annat genom att ta fram tillämpningsanvisningar och utbilda chefer.

Bilaga 1 – Enkät om FUT-uppdraget

**Stockholms
stad**

Socialförvaltningen

Enkät om FUT-uppdraget 2014

Varje år gör Socialförvaltningen en sammanställning av stadens FUT-arbete. I och med detta skickas nu en enkät ut till er chefer utifrån uppdraget i budget. Enkätresultaten kommer att presenteras i FUT-rapporten.

I budget för 2014 anges följande;

”Det är av stor vikt att nämnderna aktivt följer och utvecklar rutiner för att stävja felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd. Nämnderna bör också dra erfarenheter av varandras arbete och sprida goda exempel.”

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna ska intensifiera arbetet med att identifiera felaktiga utbetalningar samt mäta effekten av arbetet (1.2)	2014-01-01	2014-12-31

(s.76-77)

1. Hur ser er planering ut för att intensifiera arbetet utifrån aktiviteten i budget? Hur planerar ni att mäta effekterna?
2. Hur ser planeringen av ert FUT-arbete ut för 2014?
3. Hur ser era rutiner ut för intern kontroll? Vilken roll har FUT-utredaren i det arbete?
4. Hur kommer FUT-tjänsten organiseras på din stadsdel för 2014?

Bilaga 2 – Statistirapport

Se separat dokument. Statistikrapport: ”Felaktiga utbetalningar, FUT, inom Ekonomiskt bistånd i Stockholms stad”, 2013, 2013-10-24, Sweco Strategy AB

Bilaga 3 – Slutrapport

Se separat dokument. ”Utvärdering av FUT-arbetet i Stockholms stad”, Sweco Strategy AB